

Maar u realiseert zich dan ook niet, dat de bevolking niet bepaald rijkelijk gevoed werd en beseft schijnbaar al evenmin dat de kosten van de toch wel zeer luxueus gevoerde feesten rond het duizend of meer jaren bestaan van het perzische rijk zoveel bedroegen dat men alleen reeds met de gelden die hieraan worden besteed, het gehele volk meer dan een half jaar had kunnen voeden volgens de in dit land geldende gebruiken. Wanneer je beseft, dat dit en dergelijke zaken zoveel van het werkelijke volksinkomen opeisten, sta je zelfs als westerling toch wel even te kijken.

Redenen tot verzet tegen de heersende machten was er dus wel degelijk, al spelen bij Komeiny ook nog andere zaken mee. Deze man heeft altijd reeds gefoeterd tegen al dat moderne en westerse gedoe, dat volgens hem geheel in strijd is met de ware leer.

Hierdoor is hijzelf in de gevangnissen van de Sjah terecht gekomen - ook al duurde dit maar enkele maanden. Hij werd in vrijheid gesteld onder voorwaarde, dat hij het land zou verlaten en is inderdaad uitgeweken. Een van zijn zonen vergezelde hem onmiddellijk, een ander bleef in de gevangenis en schijnt hier blijvend letsel van overgehouden te hebben dat tot zijn dood voerde.

Een situatie, die zeker aanleiding is tot een persoonlijke vete. En toch zal een ieder, die beziet wat de man in het begin tot stand brengt, zijn opstand niet zonder meer kunnen afkeuren. Er was sprake van terreur, er gebeurden allerhande zaken, die inderdaad regelrecht tegen de wil van het volk en de belangen van een groot deel van dit volk ingingen. Er waren grote onrechtvaardigheden.

Nog enige matiging na de eerste felle revolutiedagen en de man zou zelfs internationaal aanvaardbaar zijn geweest. Maar wat gebeurt er? de man proeft van de macht. Hoe meer macht hij krijgt, hoe meer hij ook van zichzelf overtuigd geraakt. Een soort fuhrereffect: je begint met goede wil maar langzaam maar zeker ga je denken, dat jij alleen maar weet wat waar, juist en goed is. Dit proces voltrok zich, mede onder druk van de persoonlijke gevoelens, hier wel bijzonder snel.

Het gevolg is, dat de man meer en meer beslissingen neemt, die voor steeds meer mensen - en vooral voor de intelligentia - onverteerbaar zijn. Er ontstaan steeds meer conflicten, vooral omdat de feitelijke revolutie zeker niet alleen door ware gelovingen tot stand is gekomen, maar voor het grootste deel zelfs mogelijk werd door het optreden van linkse groepen en studenten die naar ik meen op zijn minst geneigd zijn, de werken van Marx naast de koran te leggen.

Er ontstaat dan ook inder de "aanhangers" een toenemende verdeeldheid en vele groepen zoeken eigen macht te vestigen en handelen alsof zij de enigen zijn, die de werkelijke macht in handen hebben. De naam van de ayatollah is voor hen eerder een rechtvaardiging en een leuze dan de naam van hun werkelijke en erkende leider.

Ook onder de geestelijke leiders, die in vele opzichten trouw zijn aan Komeiny heerst haat en nijd. Ook zij proberen, zoveel mogelijk macht aan zich te trekken, zelfs indien dit in zou gaan tegen de werkelijke wensen van hun "leider".

Dank zijn zijn grote persoonlijkheid en uitstraling weet Komeiny ondanks dit alles toch tenminste enige schijn van eenheid tot stand te brengen en in stand te houden. Hij weet de macht van de regering aan de zijne te onderwerpen ook al moet hij hierdoor de bekwaamste economen en politici buiten spel zetten.

De economische toestand in het land wordt echter snel slechter. Steeds meer mensen vragen zich af, waar alle voordelen, waarop zij rekenden, gebleven zijn. Daarom is een zondebok nodig, iemand op wie de woede van de gefrustreerde bevolking zich kan richten.

Gelijktijdig ziet Komeiny de kans zich te wreken: wanneer hij de Sjah in handen krijgt en de hand kan leggen op diens privé bezit in

het buitenland zal hij velen tevreden kunnen stellen en gelijktijdig wraak kunnen nemen. Helaas is de sjah verweg en zijn zijn bezittingen goed beveiligd.

Maar halleluja, prijs Allah. De sjah komt naar Amerika. Het doet denken aan de titel van de een of andere derderangs operette. Maar nu heeft de ayatollah eindelijk een zo machtige vijand, dat zijn falen hierdoor verklaarbaar wordt.

Dus handelt hij volgens het oude, beproefde recept van alle diktatoren die het in eigen land niet zonder meer en blijvend kunnen redden en zoekt een vijand buiten eigen land, waarop alle inspanningen en vooral ook alle aandacht gericht kan worden.

Zoals U weet is Komeiny daarin goed geslaagd. De amerikanen werden inderdaad de vijand van het volk. Maar de gijzelingsaffaire was nu niet bepaald iets, wat hij wenste.

Zeker hij heeft toespraken gehouden over de westerse kapitalisten, de grote vijand amerika en dergelijke. Hij rekende als gevolg hiervan op massale betogingen, waardoor de "geest van de revolutie" en dus de trouw aan zijn wil weer op zou leven.

Brandstichting in de ambassade was hem welkom geweest. Maar het kwam hem niet zo goed uit, dat aantallen studenten opeens de gebouwen zouden bezetten en gijzelaars zouden nemen. Hij hoopte eerder op een volksbeweging, die het hem mogelijk zou maken, economisch en politiek zodanig te opereren, dat hij Amerika daarmee op de knien zou kunnen brengen. Hij had zelfs reeds onthullingen voorbereid over de wijze, waarop Amerikaanse belangen in zijn land hadden geopereerd.

Gedreven door zijn persoonlijke gevoelens had hij echter ook een aanval op de sjah gedaan, diens uitlevering geeist. Wat een grote fout was. De sjah was in de ogen van de meeste perzen niet meer belangrijk. Door zijn eisen, redevoeringen en de daarop buiten zijn wil plaatsvindende acties is de sjah echter nu weer een belangrijk man en dat betekent, dat het volk zich niet alleen de Kwade, maar ook de goede kanten van de regering van de sjah weer gaat herinneren. Wat een grote fout was.

Op het ogenblik ligt de situatie als volgt: Komeiny kan niet zonder meer tegen de studenten zeggen dat zij de amerikanen en andere gijzelaars meteen vrij moeten laten. Zijn eigen toespraken immers schenen dit een juiste daad te maken.

Niet ten onrechte zouden deze ijveraars voor zijn zaak hem voorhouden, dat hijzelf hen heeft gezegd, dat alle middelen gebruikt dienden te worden om Amerika op de knien te dwingen. Om zijn woorden kracht bij te zetten heeft hij bovendien bepaalde spreuken uit de koran en de overleveringen gebruikt om deze eis te rechtvaardigen. M.a.w.: al die geestelijken plus vele studenten en vele gewone mensen zien in hem een waardig volgeling van de profeet, die ook een heilige oorlog predikte en volbracht. Vergeet niet, dat dit een land is, waarin vele vrome en nog primitiefdenkende moslims wonen.

Dit betekent, dat de man geen uitspraak tegen de gijzeling op korte termijn kan doen. Hij zou daardoor te veel aan invloed en aanzien verliezen bij zijn meest getrouwe volgelingen. Een zich uitspreken voor een verder voortzetten tot het bittere einde van de gijzeling en dreigen met de dood van de gegijzelden echter zou, dat beseft zelfs Komeiny, op korte tijd voeren tot een ingrijpen in Iran van buitenaf.

Bovendien is het wel zeker, dat dit ingrijpen zeker niet alleen van Amerikaanse zijde zou plaats vinden. Want onze leider heeft tot zijn spijt reeds bemerkt, dat landen als de oliestaten, die hij beschouwde als natuurlijke bondgenoten en mogelijk zelfs landen, die zijn leiding zouden aanvaarden, niets voelen voor mensen, die met een slag alle vooruitgang proberen stop te zetten.

Juist de gijzeling maakt het zeker, dat hij geen materiale en politieke hulp van dergelijke landen meer kan verwachten. De grote ayatollah zit dus wel zwaar in de moeilijkheden. Maar deze moeilijkheden heeft hij toch werkelijk zelf veroorzaakt, ook al zal hij dit op het ogenblik nog wel niet willen erkennen.

Dat is de moeilijkheid. Wanneer je ergens aan begint, moet je wel degelijk op zijn minst een beeld hebben van hetgeen, waaraan je begint. Wanneer je een staat wilt regeren, dan kun je dit zeker niet alleen doen door alleen maar steeds weer te zeggen en te doen, wat je zelf het beste vindt. Dit blijft gelden, zelfs wanneer in eigen land een ieder je bevelen geheel op blijft volgen. Want je hebt ook met de rest van de wereld te maken en in deze dagen kun je eenvoudig niet meer zonder de hulp van en de relaties met andere landen.

Het betekent, dat men steeds weer met overleg te werk dient te gaan en zijn woorden op een goudschaaltje moet wegen. Want anders komt er een ogenblik, dat je je woorden en besluiten zult moeten terugnemen. Wat er op neerkomt, dat je het beeld van de leider deels verliest en dus er op moet rekenen, dat steeds minder mensen zonder nadenken doen wat je wilt en zonder meer naar je bevelen zullen luisteren.

Het optreden van de man in de laatste weken vooral maakt duidelijk, dat hij alles deed en zijn gehele persoonlijke charisma heeft ingezet om een beeld van eigen onfeilbaarheid te behouden en zo als een soort islamitische paus in een revolutionair ontwaakt land de gehele wereld te beïnvloeden.

Maar of hij wil of niet, hij voelt nu te moeten erkennen dat hij niet alle problemen zonder meer kan oplossen. Hij beseft wel degelijk dat ook intern de gevaren voor zijn regime steeds toenemen. Want de armoede wordt in zijn land steeds groter en niet, - zoals hij beloofde - kleiner. De werkeloosheid neemt steeds verder toe en zelfs de mogelijkheid aan alle mensen voldoende voeding te verstrekken neemt steeds verder af. De mensen worden hongerig. En hongerige mensen zijn goede revolutionairen wanneer er maar iemand is, die leiding en wapens kan geven. En die mensen zijn er nog in voldoende mate, zowel onder de rode revolutionairen als in de resten van het oorspronkelijke leger.

Het kenmerk van elke gewelddadige revolutie is, dat zij gericht is tegen de heersende machten. Ook wanneer het mogelijk een voornamelijk op een godsdienst gebaseerd bewind betreft. Geen wonder, dat Komeiny zich ziek gevoelt en blij zal zijn, wanneer hij enkele dagen geen beslissingen behoeft te nemen; zich aan het aanhoren ook van degenen die van buiten zijn land een beroep op hem willen doen kan onttrekken.

De ayatollah zit in grote moeilijkheden en zal waarschijnlijk binnen enkele maanden moeten erkennen, dat hij niet in staat is, zijn land leiding te geven en leefbaar te houden. Maar ondanks alles hopen wij voor hem, dat hij er levend vanaf komt.

Ik ontleedt dit alles, omdat vele mensen zich op het ogenblik juist met dit alles bezighouden en enig beeld van de werkelijke situatie dus van belang kan zijn, zeker ook wanneer men beseft, hoezeer hier iemand als gevolg van een bepaalde mentaliteit zelf het merendeel van de moeilijkheden heeft geschapen, waarin hij nu verkeert.

Maar er zijn andere voorbeelden te over in de wereld. Neem Israel nu eens. Dit land wil heus wel vrede. Er zijn in dit land heel veel mensen die zelfs een hoge prijs zouden willen betalen, wanneer zij daardoor eindelijk eens in vrede in hun land zouden kunnen leven.

Aan de andere kant zijn er ijvervaarders, die op religieuze gronden stellen, dat het gehele heilige land van hen is en niet alleen maar het oorspronkelijk door hen veroverde deel, dat als staat door de uno is erkend.

Deze groep stelt dat men op grond van de bijbel recht heeft op de macht over het gehele gebied waar eens de joden meester waren en dat men dus niet kan berusten in een leven binnen de grenzen, die door de andere staten werden toegestaan.

Zij vestigen zich, waar zij maar kunnen tot er op een ogenblik een rechter komt, die realistischer en eerlijker is dan men verwacht had en hen voorhoudt, dat je niet zomaar en zonder meer het bezit van een ander in beslag kunt nemen, zelfs niet, wanneer je bereid bent, daarvoor een goede prijs te betalen.

De felle orthodoxe groepen voelen zich hierdoor in hun heiligste gevoelens aangetast, maar de staat kan aan de andere kant natuurlijk niet een vonnis van de eigen rechter, gebaseerd op de eigen wetten, zonder meer naar t zich neerleggen.

Die regering wil natuurlijk ook zijn invloed behouden en zegt nu, dat men weliswaar deze nederzetting prijs zal moeten geven, maar kondigt gelijktijdig aan, dat men in het bezette gebied een inverhouding groot aantal nieuwe nederzettingen zal gaan stichten en wel op een manier, waardoor de rechters daarop geen invloed meer kunnen uitoefenen.

Het is duidelijk, dat een dergelijk optreden - om het mild te zeggen - erg dom is. Wanneer je werkelijk vrede wilt, heb je in de eerste plaats arabische gesprekspartners nodig en wanneer je steun wilt hebben in het buitenland kun je je niet permitteren, allerhande vraagwaardige manouvres uit te halen tegenover mensen die wel bezet zijn, maar die niet werkelijk deel uitmaken van je eigen staat en die bovendien machteloos zijn.

Het is niet voldoende, tot een vrede met Egypte te komen, wanneer je werkelijk vrede wilt kennen. Dan is het noodzakelijk, ook tot een overeenkomst te komen met de palestijnen.

Alleen wanneer er een "westbankstaat", een werkelijke palestijnse staat komt, is er een mogelijkheid, met de palestijnen en hun beschermers tot een werkelijk gesprek te komen. Alleen door steeds meer palestijnen voor je te winnen is er de mogelijkheid, dat een uiteindelijke vrede bereikt wordt. Maar neen. Zij willen niet.

De daad van deze regering zal zeker vijanden als b.v. Syrie een heel groot genoegen gedaan hebben, want hierdoor zal de steun die Israel van buitenaf steeds geniet, kleiner worden.

Maar de regering denkt niet aan deze gevolgen, die wil alleen maar haar eigen macht in eigen landhandhaven en komt daardoor tot de konklusie dat men ten koste van alles voort moet gaan met een politiek van vestigingen.

O, zeker, zo dadelijk zullen wij de joden horen klagen, dat de wereld steeds meer tegen hen is. Zij hebben gelijk. Maar laten zij dan ook niet vergeten, dat zijzelf het zijn - en niet die anderen - die tekort zijn geschoten in pogingen, een voor de gehele wereld belangrijke werkelijke vrede in het middenoosten tot stand te brengen.

De israeli zullen spreken over hun rechten. Maar zodra de rechten die men meent te hebben gebaseerd zijn op onrecht, dat men anderen aan doet, heeft men geen werkelijke rechten meer.

Men kan nu wel zeggen, dat men goed voor een ieder die onder israels gezag staat, zo goed mogelijk wil zorgen, maar dat is niet voldoende. Wanneer men het een mens in bezet gebied kwalijk neemt dat hij uitdrukking geeft aan zijn voldoening over het verzet tegen deze macht en het hem als een landverraad wil aanrekenen, wanneer hij zegt blij te zijn dat een aanslag is geslaagd, tast men de vrijheid van denken en spreken aan. Want per slot van rekening zijn de joden nog steeds de vijanden van alle palestijnen, zeker van hen, die leven in door Israel bezet gebied.

Door iemand, die op andere gebieden redelijk met je heeft samengewerkt een dergelijke uiting kwalijk te nemen schept men een situatie, die de joden in het verleden zelf zo vaak hebben ervaren en waartegen zij zich steeds met woord en geschrift hebben verzet.

Wanneer als gevolg van een dergelijk optreden het civiele gezag met medewerking van de oorspronkelijk bewoners geheel dreigt te falen kunnen de joden een denkbeeld lenen van hun vroegere uitroeiers en Ortskommandanturen gaan oprichten.

En dat zou het begin van het einde kunnen betekenen. Al zal men mogelijk geen concentratiekampen stichten, om de lastige burgers uit de circulatie te nemen, toch zal men hierdoor het beeld van eigen staat niet bepaald verbeteren.

Het zal dan steeds moeilijker worden, vanuit het buitenland de steun te krijgen, waarvan men voor een redelijk voortbestaan van de staat afhankelijk is. Leveringen van wapens zullen steeds minder worden. In Frankrijk krijgt men in feite al officieel geen wapens meer. Ook andere landen blijken de laatste tijd bij hun leveringen van wapentuig voorzichtiger te worden en steeds meer voorwaarden aan de leveringen te verbinden. Zelfs de Usa heeft al geprotesteerd tegen de wijze, waarop men de door dit land geleverde wapens heeft gebruikt.

Vergeet niet, dat Israel, zeker op kortere termijn nog steeds afhankelijk is van de wapenleveranties en kredieten, die andere staten geven. Mogelijk kan men zich enige tijd redden met eigen productie. Maar vele acties, die nu mogelijk zijn, worden dan steeds minder doenlijk. Op de duur komt men dan te leven in een belegerde staat, een soort super legerkamp dat voortdurend, dag in dag uit, geterroriseerd wordt, niet alleen door enkele bommen, maar door dagelijks voorkomende aanslagen, moord, explosies.

Wil men dit dan? Neen. Men wil vrede. Maar dan wel een vrede, waarbij een ieder in dit land toch ook zijn zin kan krijgen, elke burgergroep de mogelijkheid krijgt haar veronderstelde rechten ook daadwerkelijk uit te oefenen.

Ook hier weer: mensen in moeilijkheden doordat zij alleen denken aan eigen belang en invloed op eigen partijen. In moeilijkheden vooral omdat men niet schijnt te willen beseffen, dat men een stap terug zal moeten doen wil men ooit de kans krijgen een werkelijke vrede te gewinnen.

Zelfs in de komende maanden komen er heel wat moeilijkheden op de Israeli's af. Maar gezien het voorgaande hebben zij die toch zelf voor een groot deel veroorzaakt, vindt u ook niet?

Let wel. Dit is geen verwerpen van de staat Israel. Mogelijk zijn er mensen, die menen, dat ik hier een antisemitisch standpunt inneem. In tegendeel. Ik vind, dat je respect moet hebben voor een volk, dat de woestijn kan laten bloeien. Maar dit betekent nog niet, dat zij overal de woestijnen tot bloei mogen brengen wanneer dit tegen de wil is van degenen die de werkelijke rechten op die woestijnen bezitten. En indien zij met dit feit geen rekening willen houden, welân, mij goed. Maar de gevolgen zijn dan voor hun rekening.

Twee voorbeelden van moeilijkheden, die men zelf maakt. Maar U kijkt tegen dit alles toch van buitenaf aan. Hetgeen ik tot nu toe zeide beschouwt u mogelijk eerder als een soort politiek commentaar. Toch hebben beide voorbeelden alles te maken met een bepaald soort mentaliteit.

Een mentaliteit, die je zeker ook overal elders en op heel andere gebieden kunt aantreffen. Neem uw eigen land. Er zijn hier kunstenaars die, omdat zij kunstenaar zijn en willen blijven, gebruik maken van een regeling, waarbij zij hun werken aan de staat in feite verkopen.

Ik geef toe dat het voor hen erg vervelend is, dat er niemand anders is die uit zuiver belangstelling hun werken kopen wil. Maar ja, zoveel kunst als er in dit land geproduceerd wordt, kun je in heel Europa nog niet afzetten, zeker niet tegen de prijzen die men daarvoor meent aan normale kopers meent te moeten vragen.

Laat ons even eerlijk zijn: de prijzen zijn zo hoog, dat het een werkelijke luxe is werkelijke kunstwerken in je huis te halen, zelfs indien je de opvattingen van de kunstenaar kunt waarderen. En de beleggingswaarde van de werken van een levend kunstenaar is dermate speculatief, dat alleen de heel rijken zich dit zouden kunnen veroorloven.

Deze kunstenaars nu blijken opeens heel erg boos te zijn op de staat omdat hun kunstwerken door die staat niet op de meest juiste wijze voor de eeuwigheid bewaard worden.

Hun kunstwerken? In feite zijn zij dit niet meer. Tenhoogste emotioneel maar niet feitelijk. Zij hebben hun werken toch verkocht? Indien ik naar een kunsthandel ga en daar een schilderij koop, om dit daarna onmiddellijk in het vuurnisvat te deponeren, zal niemand mij het recht ontzeggen dit te doen - wat men dan verder ook over mij zal denken.

Tot deze kunstenaars zou ik willen zeggen. Iemand kan niet iets van u kopen en gelijktijdig geen beschikkingsrecht daarover bezitten. De staat koopt.

Volgens de getroffen regeling kun je je werk onder omstandigheden terugkopen. Best. Dit betekent dus, dat de staat zich verplicht, het werk niet te vernietigen. Maar dat betekent nog niet dat het werk dus in een zo goed mogelijke staat voor onbepaalde tijd bewaard dient te blijven.

En wanneer die staat iets wil doen met die werken, heb je ook geen enkele reden, dit af te keuren of je daarover te beklagen, zoals sommige kunstenaars doen over het bestaan van de z.g. artotheken. Wat overigens maar een letter scheelt met apotheken. Maar wie denkt dat de kunst een panaceum is voor alle kwalen van deze kultuur moet die kunst eens goed bezien. Vaak ziet zij daar niet bepaald naar uit.

De kunstenaars zeggen soms, dat dit een onjuiste instelling is. De mensen kunnen voor weinig geld per jaar een werkelijk kunststuk aan de muur hangen en zullen dus minder snel van de kunstenaar kopen. Bovendien is het voor hen goedkoop en zullen zij mogelijk met het werk niet zo voorzichtig omgaan als zij zouden doen, wanneer zij de normaal gevraagde prijs daarvoor zouden moeten betalen. Enz.

Je kunt nu eenmaal niet je werk verkopen en er zeggenschap over behouden. De kunstenaars, die zo ontevreden zijn moeten beseffen, dat in de ogen van velen hun kontraprestatie een vorm van steun is, een sociale uitkering, die al genoeg kost.

Zij moeten begrijpen, dat die anderen geen zin hebben, zeer veel kosten te maken voor het goed in standhouden van hun producten die zij hoe goed de kwaliteit ook mogelijk was - toch niet op de vrije markt wisten te plaatsen.

De acties, die de kunstenaars steeds weer beginnen zouden volgens mij, zeker in deze tijd waarin alle zuinigheid noodzaak wordt, staat en burgers tot de vraag brengen of het wel redelijk is, op deze wijze verder te gaan en voor millioenen aan kunst te kopen, waaraan niemand iets heeft, maar die wel aan onderhoud en personeel veel kosten met zich brengt.

Anders gesteld: door dergelijke acties bereikt men alleen, dat er door het rijk minder kunstwerken zullen worden aangekocht. En dit zou kunnen betekenen, dat men van de kunstenaar gaat eisen, dat hij door normale arbeid in zijn brood voorziet.

De werkelijke goede kunstenaars zullen het nog wel kunnen redden.

Maar degenen, die alleen maar wensen te experimenteren en de vele kleine kunstenaartjes die er in feite wat bijhangen, maar dank zij de kontraprestatie toch nog wel aan de kost konden komen met hun kunstproductie, zouden hierdoor in moeilijkheden kunnen komen.

Velen van hen zouden ontdekken, dat het nog iets heel anders is, om normaal van de sociale dienst te trekken en mogelijk - er zijn tekenen dat men dit voor vele werkelozen probeert door te zetten - hen aangeboden werkzaamheden zullen moeten aanvaarden, ook wanneer zijzelf die niet passend achten.

Trouwens, de staat zit ook met moeilijkheden. Men heeft indertijd beloften gedaan aan kunstenaars, die men zo nu blijkt, niet altijd meer waar kan maken. Want het lijkt er zo langzamerhand wel op dat zij een hele stad zou moeten bouwen, alleen maar om al die kunst die men heeft gekocht, ook redelijk onder te kunnen brengen.

Vergeet niet, dat heel wat burgers zich afvragen, waarom de staat dergelijke op zich kostbare projecten in stand zou moeten houden en zullen roepen: Je kunt nu wel beweren, staat, dat wij de buikriem aan moeten halen, maar wat doe je zelf?

Trouwens, de mensen, die de buikriem allereerst aan zouden moeten gaan halen volgens de staat hebben tegenwoordig zulke enorme riemen nodig om rond de buik te kunnen gaan, dat dit op zich alweer een probleem zou kunnen worden.

Zonder gekheid. Wanneer de staat eist, dat een ieder zich bij zijn uitgaven beperkt, zal de burger van deze dagen antwoorden: best, staat, begint u dan zelf eerst maar eens een keer met werkelijke beperkingen en laat uw vele prestigeprojecten dan maar eens rusten.

De staat zelf heeft zich trouwens ook aardig in de nesten gewerkt met de uitbreiding van haar instanties. Er is een tijd geweest waarop er gemiddeld een beambte werkte per 80 a 90 burgers.

Niet zolang geleden was het al iets erger: er was gemiddeld 1 beambte of ambtenaar per 30 burgers. Vooral door de toename van het aantal ambtenaren werd de regering reeds toen wat topzwaar. Maar nu is de verhouding gevorderd tot 1 op de 6.

Het is duidelijk dat alle ambtenaren hun baan willen houden en ook niet aan inkomen er op achteruit willen gaan. Aan de andere kant kan bij de huidige conjuncturele ontwikkeling de staat niet zonder meer dit alles blijven betalen en gelijktijdig van de burgers eisen, dat die zich wel beperken.

Er zal dus nu iets moeten gebeuren, omdat men in het verleden niet bereid was beperkingen toe te passen onder het motto van werkgelegenheid, rechtvaardigheid, verdeling van arbeid en inkomen e.d.

Het resultaat is, dat de staat in moeilijkheden zal komen met de ambtenarenbonden met de grote kans, dat uit z.g. solidariteitsoverwegingen ook andere bonden veel minder meegaand zijn bij het bereiken van de noodzakelijke beperkingen dan men zou wensen.

De niet georganiseerden en bezitters, die dan voor de feitelijke kosten op zouden moeten komen, zullen hun verdiensten gaan beperken en hun gelden elders plaatsen. Moeilijkheden, die men zelf veroorzaakt heeft voor de staat, toenemende moeilijkheden voor de georganiseerde arbeiders ook. Moeilijkheden die niet kunnen worden opgelost door iemand die krachtens zijn naam een hoge muts dient te dragen en steeds weer uiroept, dat hij het anders ziet en anders zal doorzetten, "want wij zijn niet agterlijk". Wat oock kloopt, want hij is reerullig.

Bekijk al die moeilijkheden nu eens, die je kunt voorzien voor de kunstenaars, de regering, de vakbonden. Alweer blijkt, dat er sprake is van problemen, die men tenminste zelf mede heeft veroorzaakt. Men maakt moeilijkheden zelf. En wat de staat betreft is het vooral naar

mij schijnt een kwestie van de kool en de geit.

De boer wilde allebei sparen, want zo sprak hij, dan heb ik en een kool en een geit. Maar als het zo doorgaat, eet de geit de kool op, krepeert daaraan en de boer heeft dank zij zijn spaarzaamheid dadelijk helenaal niets meer.

En de achtergrond van alle gevallen, die wij bespraken, blijkt te schuilen in een mentaliteit. En denk niet, dat dit alleen geldend is wanneer het gaat om zaken, die de gemeenschap betreffen. Het is een mentaliteit, die wel degelijk ook bij de "gewone mensen" terug te vinden is.

En het is heus niet alleen maar de houding die de engelsen karakteriseren met "I am allright, Jack", een wanneer het mij maar goed gaat. De basis is eerder het denkbeeld, dat je de dingen eenvoudig kunt afdwingen, dat je dingen kunt forceren, alleen maar omdat jij die wilt.

Men redeneert b.v. : ik heb al geen baan en krijg daardoor te weinig geld voor mijn behoeften. Is het dan zo gek, dat ik er bij steel wat ik hebben wil, zodat ik mij bedrinken kan? En als wraak op de maatschappij, die mij tot dergelijke dingen dwingt, zal ik dan nog wat ruiten ingooien en andere vernielingen aanrichten ook.

U vindt dit mogelijk een vreemde opvatting, maar zij komt wel degelijk voor. Er zijn heel wat mensen die niets hebben en niets doen en dan zeggen: wat wilt U eigenlijk? Moeten wij dan minder zijn, minder hebben dan de anderen, die wel werken? Ik heb er toch recht op, ook eens uit te gaan, mij modern te kleden, de disco te bezoeken en ook ik moet toch wel eens een bioscoopje kunnen pikken en eens naar het buitenland gaan met vakantie, zoals alle anderen? Dat ik geen werk heb, is toch niet alleen mijn schuld?

En vandaar tot de stelling: wanneer ik het niet krijg zal ik het wel nemen is niet zo groot. Maar u meent waarschijnlijk, dat dit niet zoveel voorkomt? Kijk dan eens rond u naar alle geweldplegingen, een groot deel van de vernielingen die worden aangericht, de diefstallen en zelfdoodovervallen van de laatste tijd. Het merendeel daarvan hangt met deze mentaliteit samen.

Men heeft elkander nu eenmaal wijs gemaakt dat een mens rechten heeft, zelfs wanneer hij zelf daar niets tegenover stelt. En toch kan een recht alleen voortkomen uit de aanvaarding van een plicht. Dus iemand, die geen verplichtingen wenst te aanvaarden zou er beter aan doen, ook geen rechten te doen gelden.

Zeer globaal is dit het belangrijkste probleem van deze dagen en ik meen dat, gezien de ontwikkelingen overal op de wereld, het een zeer actueel probleem genoemd mag worden.

Wij hebben in toenemende mate te maken met mensen, die niet bereid zijn ook maar iets te overwegen, dat anders is dan de vooropgestelde denkbeelden die zij koesteren. En dat zie je overal.

Een vaak zeer lang sprekend voorbeeld vindt u bij leden van sekten. U kunt met hen praten, argumenteren. Zij kijken u alleen meewarig aan, zelfs wanneer u de onjuistheid van hun stellingen en argumenten aantoon. Zij luisteren zelfs niet en vinden u maar een arme ziel, die nooit uitverkoren zal zijn.

In de politiek zie je hetzelfde. Men spreekt over de noodzaak, de macht te behouden, grotere vrijheden tot stand te brengen, de solidariteit onder de mensen te bevorderen enz. Alles leuzen. Maar men is daarmee zo druk bezig, dat de meesten eenvoudig weigeren de feiten te zien en te luisteren naar de werkelijkheid.

Hieraan mag je volgens mij niet voorbij gaan. Wanneer wij te maken hebben met God, het goddelijke Licht, zo kunnen wij wel oreren en b.v. zeggen: God, u hebt ons geschapen, dus bent u ook ons een fatsoenlijk

leven verschuldigd. Maar God zegt dan: dat kun je krijgen, wanneer je zelf daarvoor alles geeft. Waarop de mens redneert, dat God zoiets toch niet van hem kan vergen, want hij is toch maar een gewoon mens?

Mensen proberen te debatteren met God, met de eeuwigheid, met het hiernamaals en vormen partijen. Zelfs de duivel - wanneer die zou bestaan - zou er ongetwijfeld in slagen op aarde een partij te vestigen met als standpunt: de schepping is onrechtvaardig en daarom hebben wij het recht zelf nog onrechtvaardiger te zijn.

Wat wil men dan eigenlijk? Goed, men heeft problemen. Maar een groot deel van die problemen is ongetwijfeld eigen schuld. Let wel: ik zeg niet a l l e problemen. Het kan zijn, dat u ziek bent en daaraan werkelijk niets kunt doen.

Toch zal zelfs in die gevallen een nader bezien van uw levensgeschiedenis aantonen, dat u zelf dingen hebt gedaan in het verleden waardoor op zijn minst de mogelijkheid, dat die ziekte u zou treffen, waarschijnlijk werd.

O, u kon het toen niet overzien? Dacht u, dat de ayatollah van het begin bewust kon overzien, hoe de situatie zich zou ontwikkelen? Meent U werkelijk, dat de kleine ex-huisschilder met zijn bekende lok en snor reeds toen hij eindelijk met zijn partij de straten op kon trekken, overzag, waartoe dit alles voor hemzelf en zijn land zou leiden?

De mens, die een dergelijk lot voor zich veroorzaakt heeft is geneigd uit te roepen, dat dit toch niet rechtvaardig is. Maar de menselijke opvattingen van rechtvaardigheid spelen in de kosmos geen rol, daar spelen alleen wetten als die van oorzaak en gevolg een rol.

Wij moeten daarom steeds bereid blijven, uit te gaan van alle feiten, zowel die omtrent onszelf als die in de wereld. Wanneer wij daarbij voortdurend deze beiden zo goed mogelijk in overeenstemming brengen zullen wij heel veel moeilijkheden kunnen omgaan, voorkomen of er uiteindelijk snel aan ontkomen.

Maar wanneer wij dit niet doen, maken wij door onze illusies en verkeerde inzichten in de betekenis van zowel onszelf als de wereld de moeilijkheden zelf.

O, onze illusies t.a.v. hetgeen goed is zijn mogelijk zeer edel. Maar wie wil daarbij konsekwent zijn en de gevolgen van eigen streven zonder meer aanvaarden? Indien ik nog een voorbeeld mag geven, dat voor mij zeer opvallend is:

De kwestie omtrent de vernieuwing van de atoombewapening. Wanneer men op dit ogenblik de bevolking van dit land zou laten stemmen over een ja of neen hiertegen, zou rond 60% - dus een ruime meerderheid - neen stemmen. Zij zouden zelfs verder gaan dan dit en stellen: wanneer andere landen ons dit op willen leggen, moeten wij maar uit de havo treden.

Waarom zoveel mensen tegen zouden zijn? Vooral, omdat de meeste mensen over dit alles weinig anders weten dan hetgeen bepaalde activisten hen vertellen. De regering is nog steeds bereid, vaderlijk zorgend beslissingen te nemen voor de onmondige burger.

Ik geef toe, dat er heel wat burgers leven die in feite onmondig zijn, nog steeds. Maar men heeft de mensen nu eenmaal aangepraat, dat zij mondig zijn en het recht hebben, over alles mede te beslissen. Dat, zo roept men, is echte democratie.

Zolang dit zaken betreft, waar bepaalde groepen belang bij hebben, geeft men hen de kans, hun mening te laten horen - zonder daar overigens al te veel rekening mee te houden. Want de mensen hebben immers geen inzicht voldoende?

Maar wanneer je dan zo graag wilt dat de burgers mondig zijn, ben je ook verplicht er voor te zorgen, dat zij over alle feiten kunnen beschikken die een oordeel mogelijk maken en zouden kunnen beïnvloeden.

Maar dat betekent dan toch ook, dat een democratie als die, waarop uw land zich zo wil laten voorstaan, niet werkelijk kan bestaan indien men middels geheimhouding en manipulatie steeds weer een betrekkelijk kleine groep de beslissingen laat nemen, omdat de feiten immers beter geheim gehouden kunnen worden. Ik meen, dat het gehele volk het recht heeft in een dergelijke democratie alle feiten te vernemen die betrekking hebben op beslissingen, waarvan het gehele volk eens de konsequenties te dragen zal hebben.

Mogelijk vraagt u, of hier moeilijkheden van kunnen komen. Antwoord: Dat weten wij niet. Wel kan men, alles overziende, aannemen, dat de problemen, die door dergelijke dingen kunnen ontstaan vaak in verhouding groot zullen zijn.

Wat de atoomkwestie betreft ontstaan er zeker intern moeilijkheden wanneer er allerhande zaken gaan uitlekken. U zult daarop waarschijnlijk nog wel moeten wachten tot februari - maart. Maar dan lekken heel wat geheime overwegingen en beslissingen juist in verband hiermede uit.

Door gebrek aan voorlichting bereikt men verder, dat steeds meer mensen steeds banger worden voor dergelijke wapens. Wanneer de opslag van dergelijke wapens in Nederland bekend wordt en zelfs de plaatsen, waar atoomwapens liggen opgeslagen, uitlekken, zullen de moeilijkheden die daardoor ontstaan heel wat heviger zijn dan emotionele reacties zoals die nu ontstaan wanneer bepaalde minderheidsgroepen in een bepaalde buurt gevestigd dreigen te worden.

Dit kan voeren tot politiek zwaarwegende reacties, die echter in feite betekenen, dat de mogelijkheid tot een wezenlijke democratie te komen in uw land nog verder in gevaar wordt gebracht - want beslissingen moeten dan op korte termijn genomen worden.

Toch is de vraag niet zo moeilijk als het lijkt, wanneer men deze maar eerlijk stelt. De vraag is n.l. of men mee wil blijven doen met het westen of mee wil gaan spelen met het oostblok. Neutraliteit is niet mogelijk. Die mogelijkheid bestaat niet meer in de moderne wereld. De mensen zouden dit moeten beseffen. Dan pas kan men werkelijk en verantwoord een keuze doen en aan de hand van de feiten een eerlijk oordeel geven, dat niet door leuzen wordt vertroebeld.

Zoals er nog andere dingen in de maak zijn, die heel wat moeilijkheden kunnen veroorzaken. Men zou deze kunnen voorkomen door geheel open kaart te spelen. Maar wie durft dat aan? Het zou te veel stemmen kosten, zo zegt men dan.

Men heeft gelijk. Maar wanneer men niet eerlijk is en er iets uitlekt, hoe gaat het dan met die stemmen? En ik zeg u, dat op dit ogenblik de kans, dat er allerhande zaken over de werkelijke plannen en handelingen van de regering uitlekt hoger is dan 80%. En dit uitlekken zou wel eens aan partijen veel stemmen kunnen gaan kosten, terwijl zij nu menen, juist weer wat vaster in het zadel te zitten.

De politici zullen mogelijk menen, dat zij dergelijke moeilijkheden toch niet hebben verdiend, dat zij het beste hebben gedaan naar beste weten voor het volk en het vaderland. Dat klinkt bekend, want was er niet eens een groep, die een blad aanbood voor koningin, volk en vaderland voor 5 cent?

De mentaliteit van de mensen, die menen, dat zij alleen bekwaam en dus gerechtigd zijn voor hun volk te beslissen is, of zij het beseffen of niet, fascistisch. Dat wil men niet horen, maar het verandert niets aan de feiten.

Het is een gematigd fascisme, ongetwijfeld. Maar men gaat bij alles dan toch maar uit van de superioriteit van een bepaalde minderheidsgroep en baseert daarop het recht van deze minderheidsgroep, over het leven, werken en zelfs het bezit van alle anderen te beslissen.

Denkt u nu werkelijk dat ik de enige ben, die dit opmerkt? Ik denk dat er heel wat mensen zijn die, ook al formuleren zij het niet of anders, nu reeds hetzelfde denken.

Daarom zal er zelfs voor hen, die zichzelf zo bekwaam achten, een tijd komen dat zij zullen ontdekken, dat je alleen goed kunt werken met de feiten en niets meer kunt bereiken met halve waarheden en mooie beloften en zeker niet meer macht en aanzien behouden kunnen worden door het publiceren van allerhande mooie stellingen of met geruststellende verklaringen in de zin van een "tut tut, Wij redden het nog best."

Nu ja, een ieder heeft voor dergelijke moeilijkheden een eigen oplossing. Komeiny wordt ziek, van Agt gaat fietsen en Carter zoekt de afzondering om zich met de zijnen in de problemen te kunnen verdiepen.

Misschien zou het voor de meesten van ons goed zijn, ons zo nu en dan eens terug te trekken om in stilte na te denken over onze eigen problemen.

Maar dan moet je niet uitgaan van de vraag, hoe je kunt blijven wie je in de ogen van anderen bent en kunt behouden wat je hebt. Dan is de enige goede vraag: hoe kan ik een werkelijke oplossing vinden voor hetgeen ik feitelijk ben in het kader van de omstandigheden, waarin ik feitelijk verkeer.

Dat zou geestelijk bovendien een zeer gezonde oplossing vormen. Er is eens iemand geweest die, sprekende over enkele godsdiensten, waar hij niet bepaald veel mee ophad, letterlijk uitriep: Geloof is niets anders dan windhandel met het hiernamaals.

Ik zeg tegen u: Idealisme is vaak niets anders dan een windhandel met droombeelden. U moogt voor mij uw idealen koesteren, uw dromen dromen en uw geloof behouden. Maar dan met een besef voor het onwezenlijke daarvan. Want u zult de oplossing van uw moeilijkheden altijd weer moeten zoeken in de werkelijkheid en nergens anders.

Een deel van die werkelijkheid is ook uw innerlijke wereld. Of onze wereld voor u nu een werkelijkheid zijn geworden, waarin u ons mogelijk zelfs regelmatig weet te ontmoeten tijdens uittredingen dan wel meent dat er na de dood alleen een vage ijle zal zijn of mogelijk niets doet hierbij ook alweer niets terzake, omdat deze dingen geen deel zijn van de werkelijkheid waarin u leeft en dus alleen zeer indirect betrekking kunnen hebben op uw problemen.

Zeker, het gaat er om, wat je doet met de z.g. innerlijke stem die je hebt, wat je doet met het werkelijke besef dat je hebt en met hetgeen je vandaaruit kunt doen t.a.v. de wezenlijke feiten, waarmee je nu in je eigen wereld gekonfronteerd wordt.

Wanneer de mensen tot deze mentaliteit zouden komen, zou de gehele mensheid reeds een grote schrede voorwaarts doen. De mensheid zou eindelijk van haar jeugdpuistjes afkomen en op een meer volwassen wijze kunnen gaan reageren op de problemen van de mensheid als zodanig en op de problemen van de innerlijke mens.

Zolang je wegvlucht in droombeelden of aanneemt, dat je eigen belangrijkheid groot genoeg is om alles door te mogen en te kunnen zetten wat je wenselijk vindt - al daniyet met steun van Allah, God of een andere instantie - ben je fout en goed fout ook.

Mijn stelling voor dezen avond is: veel van onze moeilijkheden maken wij zelf, omdat wij niet bereid zijn, de werkelijkheid omtrent onszelf onder ogen te zien en de feiten in de wereld rond ons als zodanig te aanvaarden.

Hebt U kommentaar?

x Wat vindt u van het boeddhistische standpunt, dat alles maya is?

- Indien wij uitgaan van een kosmische werkelijkheid, is deze stelling waar omdat de kern van alles kracht is en elke vormgeving daarvan

niet veel meer is dan een begoocheling, die weer snel zal vergaan, zonder dat de kern, de energie daardoor verandert.

Maar wanneer u uitgaat van maya en dit maya kan u op het hoofd slaan zodanig, dat u er een buil van kunt krijgen, kunt u wel blijven beweren dat alles illusie is, maar uw hoofdpijn zal u anders leren.

Je kunt illusies, waarop je leven gebaseerd is, niet ongedaan maken door ze te ontkennen. Je kunt alleen de illusies ontgroeien door een toename van je innerlijke rijpheid. En deze kun je nu weer alleen bereiken door voortdurend de illusie op de proef te stellen, deze als een feitelijke werkelijkheid behandelende tot blijkt, dat zij dit voor u niet meer is.

Zeker, vele moeilijkheden zijn in feite niet veel meer dan illusies. Maar zolang wij hen niet als zodanig erkennen, zijn wij aan onszelf verschuldigd, zo goed mogelijk met de moeilijkheden af te rekenen.

Of onze werkelijkheid nu een illusie is, die wij met vele anderen zodanig delen, dat wij ons daaraan bijna niet kunnen onttrekken dan wel een feitelijke werkelijkheid, doet dacht ik niet zoveel terzake. Want ook dan blijft de stelling van kracht die ik besprak; het merendeel van onze moeilijkheden maken wij zelf.

Ik wil niet beweren, dat de stelling dat alles begoocheling is onwaar is. Maar misschien ontgaat u de betekenis van het woord maya. Maya is de moeder van de boedda. Uit de begoocheling alleen is voor ons het erkennen van de waarheid mogelijk.

Zo het al een begoocheling is, waarin wij leven, zo betekent dit alleen dat wij met die begoocheling zullen moeten worstelen om zo onszelf beter te leren kennen. Door die strijd zullen wij dan ook de macht moeten verwerven waardoor wij meester worden van onszelf en van ons lot.

Eerst dan zullen wij ons los kunnen maken van omstandigheden. Zolang wij de omstandigheden steeds nog aan willen passen aan nog ijlere illusies die wij koesteren, maken wij moeilijkheden voor onszelf.

En wanneer wij, werkelijkheid of maya, moeilijkheden voor onszelf maken, zo lijkt het mij alleen maar logisch, dat wij die zelf ook zullen moeten oplossen. Wat hopelijk voldoende is.

Geen commentaar en een wat bedrukte stemming? Zo erg is het nu ook weer niet met U. Zo groot zijn uw problemen nu ook weer niet. Wanneer u eens probeert uw gevoel te scheiden van de feiten valt het best mee. En wanneer u dan ook nog beseft, dat uw gevoelens een soort innerlijke leidraad vormen voor de wijze waarop u uw verstand moet gebruiken, komt u heel ver. Zolang u tenminste niet probeert, de werkelijkheid te veranderen, maar die eerst eens aanvaard.

Indien u dit werkelijk waarmaakt, komt u over enkele weken weer hier en vraagt u af, waarom u eigenlijk nog zoudt komen. Want u hebt dan geen werkelijk belangrijke problemen meer. Voor ons is het niet erg, want wij krijgen voor hetgeen wij doen geen vergoeding. Ja, het medium misschien. Maar wij niet.

Voor andere mensen zou het erger zijn. Want wat zouden al die sociale werkers, psychiaters en psychologen moeten beginnen, wanneer opeens een ieder zijn eigen problemen op gaat lossen? Zij zouden meteen in de ww lopen. Maar ja, dan ontstaat weer het probleem van de mensen, die zich nu belangrijk achten omdat zij denken de problemen van anderen op te kunnen lossen. Dus werk blijft er voorlopig toch wel aan de winkel.

Het is zelfs denkbaar, dat degenen, die eindelijk geleerd hebben hun problemen op te lossen, dan de psychologen en mensen met hun sociale wetenschap moeten gaan helpen om uit hun problemen te komen. Want zelfs dat is mogelijk.

Waarmede ik niet wil stellen, dat op dit ogenblik sociale werkers, psychiaters en psychologen niet hard nodig zijn. Want iemand die op het punt staat te verdrinken, probeert zich zelfs vast te klampen aan een grashalm.

x Moeilijkheden veroorzaakt door een persoon of groep slepen toch vaak heel wat slachtoffers mee die die moeilijkheden niet zelf ge- maakt hebben.

- Dat is maar de vraag. In vele gevallen zijn de slachtoffers mensen die niet bereid waren tijdig de werkelijke feiten onder ogen te zien. Mogelijk hadden zij de macht niet, om alles te voorkomen, maar zelfs dan zouden zij zich eerder, bewuster en beter aan het onvermijdelijke aan kunnen passen en daardoor voor zich heel wat moeilijkheden kunnen voorkomen.

Overigens luidt mijn stelling niet, dat men alle moeilijkheden zelf veroorzaakt, maar wel, dat dit geldt voor de meeste moeilijkheden. Zo- als u mij niet hebt horen stellen, dat u alle problemen geheel alleen en alleen vanuit uzelf zult op kunnen lossen. Maar voor het merendeel van de menselijke problemen is dit toch wel waar.

Zeer vele moeilijkheden houden op te bestaan op het ogenblik, dat je de juiste benadering vindt tot de feiten. En aan het feit, dat vele mensen zich voornamelijk bezig plegen te houden met hun illusies kunnen ook wij vanuit de geest niet veel doen.

Voorbeeld: Duitsland van voor 1944. Nu zegt men "wir haben es nicht gewollt, wir haben es nicht gewusst." En ik ben inderdaad bereid om te geloven, dat de meeste Duitsers niet begrepen hebben, wat er in feite gebeurde en dit zeker niet gewenst hebben.

Zij echter wilden iets anders: geloven aan eigen superioriteit. Door hun leider voelden zij zich meerwaardig aan anderen. Men kan rustig zeggen, dat zelfs in 1944 nog 90% achter de Fuehrer stond.

Het probleem was, dat men wilde opgaan in de illusie die Hitler het Duitse volk bood: de meerwaardigheid alleen reeds op grond van de geboorte. Dasz Ahnenerbe.

Hierin verdiepte men zich en dat terwijl - zoals na de oorlog weer eens bleek - het Duitse volk heel wat eigenschappen bezit, waarop het zich terecht beroemen kan. Al is het alleen maar de wijze, waarop men in dit land pleegt te werken.

Maar dit werd terzijde geschoven. Men wilde meerwaardigheid en geloofde nog tot het laatste ogenblik vaak in een overwinning door middel van wonderwapens. De slachtoffers die in de oorlog stierven, vielen voor die illusie en hun onvermogen, zich daaraan tijdig te onttrekken, zoals anderen in de kampen omkwamen omdat zij de illusie bleven koesteren, dat het voor hen wel niet zo erg zou worden - terwijl zij beschikten over vele feiten, die het tegendeel duidelijk deden blijken.

Ten laatste: mensen zien vaak niet de feiten, maar alleen dat, wat zij willen zien. Dat is de reden, dat zo weinig mensen werkelijk iets wisten omtrent het bestaan, laat staan het gebeuren in Auschwitz en andere kampen.

De slachtoffers waren dus zelf wel degelijk mede degenen, die hun moeilijkheden veroorzaakten en met een meer reële benadering had men zich daaraan tenminste deels kunnen onttrekken, ook al zou dit vele offers gevergd hebben.

Maar het geloof in wonderwapens, een verlossing, het niet zo erg worden, alles is een soort verlossingsgeloof. En mensen koesteren een dergelijke geloof altijd weer, omdat zij liever al het andere aanvaardden dan de feiten te zien, zoals die liggen.

Wat mogelijk verhelderend werkt. U wijst op propaganda? Goed, die

was er. Maar wanneer men u vele malen achtereen vertelt, dat de troepen zich met geringe verliezen op betere stellingen hebben teruggetrokken of men meldt zegevierend de verovering van een plaats, die volgens de voorgaande berichten ver achter de eigen linie ligt, dan kun je toch heus wel weten, wat er aan de hand is. Of niet soms?

Zo was het toen, zo is het nu.

x Weten wij, wat de regering achter de coulissen doet?

- U zoudt het kunnen weten, want u ziet de gevolgen overal en steeds weer. U kunt niet weten welke plannen zij maken, maar u kunt wel zien wat zij tot nu toe gezegd hebben en wat zij werkelijk gedaan hebben. Op grond hiervan kunt u redelijk verwachtingen baseren voor hetgeen zij verder zullen doen.

Wat betekent, dat de feiten het u mogelijk maken, de reacties ook van deze regering vooruit te zien, mits u geen rekening houdt met de verklaringen die men voor zijn daden afgeeft, maar alleen met de feiten zelf rekening houdt.

U zult dan in staat zijn, de werkelijke verdiensten van deze regering te erkennen en haar waarschijnlijke reactie in feite op nieuwe ontwikkelingen te beoordelen.

Maar dit kunt u alleen doen, wanneer u dit werkelijk wenst en u niet bezig houdt met illusies en de hoop, dat men hetgeen men zegt ook werkelijk zo en niet anders zal waarmaken.

U moogt voor mij geloven, dat het beter is een werkelijk christelijke regering te hebben, die zaken als abortus met grote voorzichtigheid zal benaderen. Maar staar u dan op dergelijke zaken niet te zeer dood, want die zijn niet de werkelijk saillante punten van een beleid.

Wanneer u zo handelt bent u als iemand, die zeep nodig heeft en zonder verder denken of kijken de eerst beste kruidenierszaak binnenloopt en daar het eerst beste kleurige grote pak koopt. Wanneer hij dan thuis komt zit er surinaamse rijst in ...

x Hoe zit het met de affaire Bernard? Was dat zuivere koffie of zit daar ook een hoop illusie in?

- Indien u de zaak Bernard een affaire noemt, kan ik u zo rond 250 dergelijke affaires noemen van mensen, die eveneens in een gezagspositie verkeerden en daarvan eveneens misbruik hebben gemaakt. De een heeft een aannemer bevoorreed - een bedrijf, waarbij hij belangen bleek te hebben. Een ander liet gegevens uitlekken naar een groot bedrijf, waarbij hij later opeens kommisaris werd enz. enz. Zelfs de z.g. financiële hulp aan bedrijven blijkt in vele gevallen niet op grond van feiten, maar naar aanleiding van aanbevelingen van bepaalde personen gegeven te zijn. En de meeste aanbevelers zijn er ook zelf inderdaad wijzer van geworden, al zal dit niet altijd uit hun eigen bankrekening blijken.

Prins Bernard heeft dus alleen gedaan, wat zovelen hebben gedaan. En niet alleen hier. Jusquard b.v. heeft ook kostbare stenen aangenomen van een nu onttroond keizer voor bewezen diensten. En hoe bent u zelf?

Wanneer iemand u morgen komt vertellen : wanneer je een goed woordje voor mij zegt, krijg je een ton zult ook u onmiddellijk bereid zijn dit te doen - tot mogelijk blijkt, dat de ander een harington bedoelde. Want dan bedenkt u zich natuurlijk opeens op uw principes.

Wat een heel ander licht op de zaak werpt. De affaire Bernard is dan in feite niet te wijten aan hetgeen gebeurd is, maar aan het feit dat velen het aangenaam vonden dat dit nu eens gebeurde met iemand die men met redenen het recht meent te kunnen ontzeggen, een mens te zijn zoals ieder ander.

Trouwens, ook vroeger bestonden dergelijke dingen. Zelfs Willem de Zwijger heeft dergelijke zaken al gedaan. Maar die wist zijn mond er over te houden.

Let wel: Ik ontken de feiten niet, maar stel dat de zaak erg opgeblazen werd door mensen, die zelf zeker niet schuldeloos zijn. Onder ons, hoevelen van u, die wel eens een reis moeten declareren hebben daarmee de zaak nog nooit bedrogen? En hoe vaak bent u met de tram mee gereden zonder uw kaartje af te stempelen, omdat er toch geen controleur was en u lekker dicht bij de stempelautomaat kon zitten?

Ieder handelt naar de mogelijkheden die hij bezit, maar moreel is dit volgens mij alles van dezelfde grootorde.

x Is dat hetzelfde wat Komeiny doet?

- Neen. Komeiny is iemand, die de tram probeert te besturen terwijl hij denkt dat het een vliegtuig is en, nu blijkt dat hij hem niet omhoog kan krijgen, achterin is gaan zitten om uit te rusten zonder zich af te vragen, waar hij zo terecht zal komen.

Ik moet tot mijn spijt nu een einde maken aan ons gezellig samenzijn. Wij hebben wat gelachen en wat gepiekerd. Maar u zult mij een groot plezier doen wanneer u zich toch eens afvraagt, hoeveel waarheid er wel kan schuilen in de stelling " onze moeilijkheden maken wij zelf".

U zult zien, dat die stelling ook voor u veel vaker waar blijkt te zijn, dan u in het begin aangenaam zal zijn. Maar misschien kunt u door dit te beseffen in de toekomst vele moeilijkheden voor uzelf voorkomen en zelfs nog bestaande moeilijkheden toch iets afdoender en eenvoudiger oplossen.

Ik dank U voor uw aandacht.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

Goeden avond vrienden.

Zoals u weet is het tweede deel van de avond meer bestemd voor esoterie.

Esoterie is naar ik veronderstel allereerst wel het verschil tussen zelferkenning en zelfbedrog.

Een wijze zat eens op een rots boven het water te mediteren. Hij staarde even in de waterspiegel en zag zo zichzelf en daarachter de hemel. Toen sprak hij tot zichzelf " ik wist niet, dat ik al zo hoog gestegen was."

Het lijkt dwaas, maar toch zit er wel iets in. Eerst wanneer wij onszelve bewust zien tegen alle achtergronden, die er voor ons bestaan leren wij onszelf wat beter kennen.

Onze grootste moeilijkheid is bij esoterie steeds weer, dat wij geneigd zijn, naar de achtergrond te kijken en dan te zeggen " zo is dus mijn wezen".

Zelfs in zomerland zie je nog mensen, die schitterende huisjes denken te bewonen. Vaak is het in feite maar een enkele kamer, de rest is wazig. Maar in die kamer zijn zij dan nog steeds aan het stofzuigen, stof aan het afnemen en zelfs de waasen vruchten op het overbodige dressoir worden nog steeds vol liefde opgepoetst.

Wonderlijk eigenlijk, dat wij onszelf zo sterk kunnen identificeren met alles, wat er om ons heen is. Want vandaag bent u hier, maar stel u even voor, dat de waterspiegel opeens gaat stijgen. Dan bent u morgen, voor u het weet, opeens een duitser of een belg. En dat is dan vervelen, want wanneer je zelf een duitser bent geworden kun je moeilijk nog verder op de Duitsers blijven schelden en wanneer je in België terecht komt rijst de vraag, over wie je dan nog moppen kunt vertellen.

Dan ben je opeens anders. En dat is het vreemde. Wij zijn dus

veel te veel ook in onze eigen ogen een weerkaatsing van alles , wat er om ons heen is.

Ik dacht, dat wij door die spiegel heen moesten gaan. Een soort Alice in Wonderland sfeer dus , of beter nog een Through the lookingglas. Ook al is het bijna zeker een kranzinnig land, dat je dan betreedt.

Mogelijk komt je een Mad Hatter tegen en er is zelfs een kans dat je illusie opeens op komt duiken als een Cheshire Cat met en glimlach die, terwijl de kat reeds verdwijnt, nog even blijft hangen. Dat beest doet mij trouwens altijd weer denken aan troonredes en dergelijke verklaringen.

Wanneer wij al die dwaasheden zien - want wij betreden in ons innerlijk in feite de wereld van het ongerijmde - gaan wij beseffen, dat er in ons wezen toch wel heel andere wetten en regels moeten heersen dan in die wereld buiten ons.

Wij zullen dan ook gaan begrijpen dat de wijze waarop wij onszelf beoordelen aan de hand van de achtergrond, waar wij tegen staan, zinloos is.

Men beseft dan, dat men zichzelf alleen waarlijk kan beoordelen aan de hand van alles, wat er in je innerlijk gebeurt. En ja hoor, wij blijken vaak wel geneigd om door die spiegel heen te breken. Maar wij stellen dan wel de voorwaarde, dat alles toch een beetje plechtstatig moet blijven:

Wij willen altijd weer het bekende beeld terugvinden. Maar de reis in eigen innerlijk is juist de reis naar het onbekende. De esoterie is geen kwestie van het vaststellen van het reeds bekende, zoals het in jezelf kan bestaan.

Zij betekent juist een ontgroeien aan het bekende en daardoor ook een je bewust worden van het onbekende in je, dat je eerst doorleeft en dan heel langzaam en voorzichtig op de duur ook leert te omschrijven.

Het is zeker een wonderlijke wereld, waarin wij leven. En een ieder heeft daarin dan ook nog eens zijn eigen opvattingen. Enige tijd geleden was er een oproertje , strijd tussen Koerden en Perzen. Daarbij sneuvelen nogal wat mensen.

Een van de moslims maakte een grote vergissing, toen hij de koerden volgde, de trap op naar sint Pieter. Hij zag enkele Koerden door de poort gaan , anderen vol gezag verwezen worden naar een onbekende bestemming en sprak de man met de baard aan;

"Ik ben een Moslim en ik zoek naar de brug ... " " oh", sprak Petrus " zit dat zo? Hoe heet U?" " Abdoel ben Ahmed". " Wel Abdoel," sprak Petrus, die zich met mohammed alleen in zijn vrije tijd en dan nog voor zeer korte tijd pleegt bezig te houden " ik weet wel niet precies wat je bedoelt, maar ik zal eens voor je kijken."

Hij schakelde de komputer in, die hij tegenwoordig zelfs direct kan aflezen zonder eerst op de druk van de ponsbans te wachten. En ja, Abdoel kwam nog net voor toegang tot het hemelrijk in aanmerking , al was zijn gedragsstaat maar zo-zo.

Petrus wende zich tot hem en zei; " Uw geval is werkelijk wel op het kantje af hoor. Maar alla, ga maar naar binnen". " Allah?" riep Abdoel, " dan ben ik goed".

Ja, Abdoel ben Ahmed had die dag werkelijk veel geluk. Want wanneer Petrus het anders zou hebben gezegd, stond hij waarschijnlijk nu nog te trappelen om de weg te vinden die naar de hemel leidt over de kloof van dsjehenna.

Ik ben bang, dat wij vaak dergelijke vreemde fouten maken. Niet, dat Petrus bestaat zoals ik hem beschrijf, al zijn baarden nog zo in op het ogenblik en is onze heilige met een witte baard in deze dagen

met zijn lange baard zelfs nog veel meer "in".

Ik doel dan ook meer op het denkbeeld, dat achter dit hemelpoort-verhaal schuilt. Wij zien soms het ware licht, maar durven het niet zo zonder meer te aanvaarden. Wij aarzelen. Wij weten het niet helemaal:

Zou het wel het goede licht zijn? Tot iemand uit de geest opeens geerged roept "ach, Jezus Christus mens, schiet toch eens op." Dan zuchten wij verheerlijkt "ahhh, de Heer .." en hup daar gaan wij.

Maar waarom wachten wij op het bekende, op het wachtwoord? Kunnen wij dan niet zelf innerlijk aanvoelen, of dit licht goed is of niet? Hebben wij dan altijd een uiterlijke bevestiging nodig?

En nu wij toch zo bezig zijn: hebben wij eigenlijk als die religieuze en esoterische formuleringen wel nodig? O, het klinkt fraai en men weet het alles zo mooi uit te leggen.

Last gehad van een nachtmerrie? Phaleg de strijdvaardige is gekomen en heeft u gewaarschuwd... Jaja. Voor degene die er in geloofd is het inderdaad een kontakt met een planeetgeest, waaruit de droom is voortgekomen. Maar degene die er niet in geloofd vindt die uitspraak meer klinken naar een recept of de titel vande nieuwste spionage geschiedenis.

Hebben wij al dergelijk symbolen en zaken werkelijk nodig om bewust te worden? Moeten wij ons werkelijk intens bezighouden met de juiste indeling van de hemel en antwoord vinden op de vragen waar de heiligen wel zitten, waar de aartshengelen thuis behoren?

Een vindt je in ieder geval in deze dagen nooit thuis, dat is wel zeker. Asraël heeft het 'veel te druk. O, u kent hem niet? Hij is de doodsendel. En een van de andere engelen zit ook vaak wat verder weg. Hij speelt voortdurend trompet, die Michael en niet alle heiligen zijn daar altijd zo verrukt van. Toch is het werkelijk een collega van Louis Armstrong, maar dan een die zijn reputatie heeft opgebouwd in hemelse sferen.

Is het zo belangrijk, dat wij weten, waar de heiligen precies zitten in de hemelen en antwoord kunnen geven, of martelaren nu vooraan of achteraan staan? En waar de gewone zaligen wel vertoeven?

Het lijkt verdorie wel een moderne voetbalwedstrijd, waarbij men te voren wil weten, welke supporters in vak c, vak d en vak E hebben besproken. Maar in de hemel behoef je toch niet bang te zijn voor vechtpartijen en rellen?

Waarom houden wij ons dan steeds weer bezig met al die ingedeelde menselijke voorstellingen? Ik weet dat de geest en zelfs de mens een soort ingebouwde radar heeft die hem in staat stelt onmiddellijk aan te voelen, wat voor hem harmonisch en wat disharmonisch is.

Wij voelen heus wel aan, waar wij de waarheid benaderen en waar wij daar vanafwijken. Hebben wij daar dan een heel leersysteem voor nodig? Kan dat dan niet zonder dogma? Is het dan werkelijk noodzakelijk jezelf met ingewikkelde berekeningen duidelijk te maken, dat hetgeen je aanvoelt inderdaad juist is?

Mij dunkt dat dit alles overbodig is, al is dat natuurlijk wel een kwestie van hoe je het bekijkt. Er zijn mensen genoeg op aarde, die zichzelf niet vertrouwen en daarom stellen, dat men zich moet houden aan de voorgeschreven paden.

Als je dan de kaart goed genoeg kunt lezen kom je toch wel uiteindelijk daar terecht, waar je wezen moet. Anderen weten innerlijk in welke richting zij moeten gaan. Zij kiezen dan steeds weer de weg die hen het snelste in de juiste richting kan voeren.

Ik dacht, dat juist dit laatste de werkelijke zin omschrijft van de esoterie. Er is uiteindelijk een eeuwigheid, een tijdloosheid en in die tijdloosheid zullen wij heus wel - hoe dan ook - komen tot de bron en daarmee ons einddoel bereiken.

Maar de esoterie zou het ons mogelijk maken, dit einddoel ook dan reeds te zien, te kennen en soms te beleven terwijl wij nog op weg erheen zijn.

Dan staan wij a.h.w. ergens op een bergje en zeggen "aha, daar ligt ons hemels Jeruzalem". En zo vinden wij de kracht en de moed, om verder te gaan....

Eigenlijk een vreemd denkbeeld. Ik zou b.v. sterk aarzelen, deze gedachten voor te leggen aan bepaalde z.g. deskundigen in Rome. De paus zelf zou ongetwijfeld onmiddellijk openbaar vertellen, dat dit geen goede weg kan zijn, want dat gehoorzaamheid aan de H. Moederkerk de enig ware weg is.

Onder ons gezegd: wanneer die kerk nu een moeder is, zo vraag ik mij toch wel af, wat al die kerels bij haar doen, al trekken zij dan ook rokken aan.

Hen gaat het kennelijk om de waarheid van hun systeem, niet om de waarheid per sé. Esoterie echter is eenvoudig een opweg gaan naar de waarheid.

Het betekent, dat je eerst bereid moet zijn, jezelf te aanvaarden zoals je bent, om daarna door te dringen in alles wat je meent te zijn tot je steeds meer daarvan als onbelangrijk kunt verliezen.

Er zijn mensen die zeggen, dat esoterie je zo rijk maakt. Ik weet het zo net nog niet. Ofschoon het natuurlijk mogelijk is, dat alle olie-sheiks esoterici zijn. En, zoals mijn vriend pleegt te zeggen, ook de enige islamieten die zonder met hun godsdienstwetten in strijd te komen steeds in de olie kunnen zijn.

Ik meende, dat ware esoterie niet een kwestie was van verwerven, maar eerder een kwestie van verliezen. Misschien zijn het vooral onze illusies, die wij daarin verliezen. Maar aan de andere kant laat je toch ook heel wat overbodigs langs de weg vallen.

Esoterie is een terugkeren tot de wezenlijke eenvoud van het zijn. En het wezen is eenvoudig. Er is maar één bron, er is maar één God, er is maar één werkelijk kracht. Al het andere is niets anders dan een reeks projecties, een reeks verschijnselen.

Waarom moeten wij ons dan steeds weer aan uiterlijkheden en verschijningsvormen vastklampen en mogen wij ons volgens vele meesters niet bezig houden met de essentie?

Ik dacht juist, dat werkelijke esoterie bestaat uit het zoeken naar de essentie van het ik en van alle dingen. Maar ja, een ieder heeft ongetwijfeld zijn eigen opvattingen over wat wel en niet esoterie is. Dat komt zelfs bij ons steeds weer duidelijk naar voren.

Nu hebt u wel een beetje pech in dat opzicht. De vorige week hoorde u de opvattingen van onze vriend Henri en indien er een entiteit is die de esoterie op een wonderlijke wijze weet te verkondigen is hij het wel.

En nu treft u opeens mij en ik ben waarschijnlijk een van de meest simpele geesten, want ik weiger nog steeds, de weerspiegeling in het water zonder meer als beeld van de werkelijkheid te aanvaarden.

Wanneer ik zit aan de bron van het leven en schouw in de poel van de werkelijkheid terwijl ik achter mij een hemel in de weerkaatsing zie, dan zeg ik niet "ben ik zo hoog gestegen", maar eerder "verrek, er is hier nog meer boven".

Dat verklaart mogelijk ook het verschil in benadering. Ik zeg altijd maar "waarom de zaak ingewikkelder maken dan nodig is? Waarom zo perfectionistisch tekeergaan, zelfs tegen jezelf?"

Soms zie je mensen wanhopig proberen, zichzelf van de grondafaan te herbouwen, te vernieuwen. Er zijn natuurlijk ook mensen die trouwen en een partner treffen die dit met hen wil doen, maar dat heeft met

esoterie verder niet uitstaande.

Maar wanneer een mens er werkelijk in zou slagen, zichzelf geheel te veranderen, wat dan nog? Dan ben je eenvoudig jezelf niet meer. Ik dacht, dat het belangrijker voor ons zou zijn, de kern van ons eigen wezen te leren kennen. Van het wezen, dat wij ook nu reeds zijn en niet wat wij zouden willen zijn of wat anderen menen dat wij zouden moeten zijn. Want als daaraan begint ben je de eerste eeuwigheden nog niet klaar.

Ik dacht, dat de simpelste oplossing is "wanneer ik God in mijzelf erken" of de eerste oorzaak, of de grote bouwmeester of wat dan ook, "heb ik alles gedaan, wat werkelijk belangrijk voor mij is".

De rest is maar show. Nu ja, de wereld houdt van show en maakt die ook in voldoende mate. Maar dat is een ander hoofdstuk. Zelfs het kwade schijnt het vooral van show te moeten hebben. Men vertelt tenminste dat Mara, de bittere, met geheel zijn leger kwam aanstormen toe de boedda zat te mediteren onder de boaboom. En daar deze niet reageerde, omdat hij gewend was aan muskieten, bracht hij zijn verleidelijke dochters in het geding, die ook al bot vingen enz.

En ook bij Jezus was er een soort show. Krankzinnig eigenlijk, dat verhaal. Je zit in de woestijn te mediteren, je zweet je rot, je barst van de dorst en probeert toch je gedachten op God te richten en opeens komt daar een duivel aan "heb je honger? zeg dan dat deze stenen brood zullen worden.

Jezus gaf geen sjoeches. De duivel weer met veel trara: gooi je dan van de timme van de tempel. Voor je beneden bent komen er wel engelen om je op te vangen. Dat is goede reclame. Wanneer je wilt breng ik je wel even. Jezus reageerde niet. Hoogstens dacht hij "wat een gezeur".

De duivel, die voelde dat Jezus bijna contact had met de allerhoogste had nog een perfecte finale: hij legde beneden de berg, waarop Jezus zat alle koninkrijken van de wereld kenbaar naast elkaar en sprak: He, kijk eens, joh. Dat kun je allemaal van mij krijgen, wanneer je maar even neerknielt en mij aanbidt. Maar Jezus had andere dingen aan zijn hoofd sprak alleen maar: Ga achter mij, Satan. En ging innerlijk verder op weg naar de Vader.

Mogelijk ontmoet u ook eens een dergelijke show. Ik vrees, dat er minder goede kansen zijn voor U. Wanneer u die showbink zou ontmoeten en hij u voor even knielen en eerbetoon de zes juiste cijfers in de lotto of het winnende kaartje voor de eerste bingoavond aan zou bieden, zo vrees ik dat er veel en snel geknield zou worden.

En toch is geld niet werkelijk belangrijk, al is het leuk wanneer je het hebt. Maar wanneer je naar binnentoe gaat en het licht vindt, telt zoiets niet meer mee.

En laat u niet wijsmaken, dat rijkdom verschil maakt. Denkt U dat Niarchos of een soort Onassis, wanneer hij tot zijn innerlijk doordringt een andere versie van het licht te beleven krijgt, dan een marokkaan die voor niet te veel geld ergens een perron schoon veegt?

Houdt het dus maar eenvoudig. Zoek het innerlijke licht en kies de wegen, die volgens je innerlijk gevoel je zo snel mogelijk naar dit licht kunnen brengen. Want er is maar één werkelijkheid en die ligt ook in ons wezen.

Esoterie is eenvoudig al het bijkomstige opzij zetten om te beseffen, dat er maar één ding is dat telt. Wanneer je dit kunt voelen, wanneer je dit kunt bereiken, dan ben je esoterisch bewust. Maar wanneer je dit alles dan omringd door vele theorieën ingewikkeld aan anderen probeert te verkondigen, maak je waarschijnlijk vele anderen esoterisch bewusteloos.

Goedenavond,
d.d. 16 . 11. 1979.

(vragen eerste deel en tweede deel bekort)